

Nor izan zen Altzoko Handia?

Sekuentzia honetan, Handia filmak Altzon izan duen eraginaren berri izango duzu, eta horrekin batera, filmek beste herri batzuetan izan duten eragina ere aipatuko dugu. Horretarako, ariketa hauek egin ditzakezu:

- Gaian murgiltzeko, galderari erantzun.
- Bideoa ikusi eta OMEN erabiltzen ikasi.
- Testua irakurri eta erantzun zuzena hautatu.
- Binaka galderei erantzun.

1. Gaian sartu

Altzoko Handia dugu hizpide sekuentzia didaktiko honetan. Bideoa ikusi aurretik, binaka erantzun galdera honi:

- Film, liburu edo telesail baten bidez lekuren bat ezagutu duzu?

- Gu King's Crossera joan ginen Harri Potter irakurtzen ari nintzela. Tren geltokia da. Ikusgarria.
- Millenium trilogia irakurri ondoren, Stockholmera joatea erabaki genuen. Leku batetik bestera joateko Internetetik gida bat jaitsi genuen.

2. Bideoa ulertu

Orain, Lurdes Muruak, Altzoko Kultura arduradunak, Handia nor zen kontatuko digu eta berari buruz entzundako kondairak azalduko dizkigu. Ikusi bideoa eta irakurri egin dugun laburpena:

<https://labur.eus/YtyhF>

“Miguel Joaquin Eleizegi Arteaga, Handia Altzoko gizaseme bat zen, bederatzi senideko familia batekoa, hain zuzen ere. 1818. urtean jaio zen eta 1861. urtean hil zen. 17 edo 18 urte izan arte, pertsona arrunta zen, bat-batean hazten hasi zen arte. Horrenbeste hazi zen, garai hartan medikuentzat oso ezezaguna zen gaixotasun bat zeukalako: akromegalia. Hain handia zenez, zirkuetan eta munduan zehar erakutsi zuten, oso ezaguna izatera iritsiz.

Berari buruzko kondaira asko entzun genituen: amak prestatzen zuen lapikoa osorik jaten **omen** zuen; soldaduskatik itzultzen zenean, erretoreak eliza atarian neurtu egiten **omen** zuen; Alegiara joaten zenean, sagardoa edan eta edalontzia udaletxeko balkoian uzten **omen** zuen; gurdiaren atzean joaten zenean, oinez, ibilgailuaren gainetik ikusten **omen** zen...”

AZALPENA

Kondaira edo zalantzazkoa den istorio bat kontatzeko, **OMEN** erabil dezakezu. Izan ere, beste norbaiti entzundako zerbait kontatuko duzu edo esandakoa egiazkoa den ala ez frogatzeko ez duzu modurik izango. **OMEN** aditz trinko edo laguntzailearen aurretik jartzen dugu.

Adibidez: Handia elizako apaizek neurtzen omen zuten.

Aurreko orriko azalpena kontuan hartuta, lotu pertsonaia ospetsuak dagokien esaldiarekin. Zer entzun duzu beraiei buruz?

1. Ingeles literaturako idazlerik garrantzitsuenen omen zen.

SHAKESPEARE

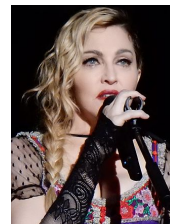
OPRAH WINFREY

2. Mundu osoko sukaldaririk onena omen da.

ARZAK

3. Pop musikaren erregina omen da.

MADONNA

4. Oso parrandazalea omen zen.

ANBOTOKO MARI

5. Munduko pertsonarik garaiena omen zen.

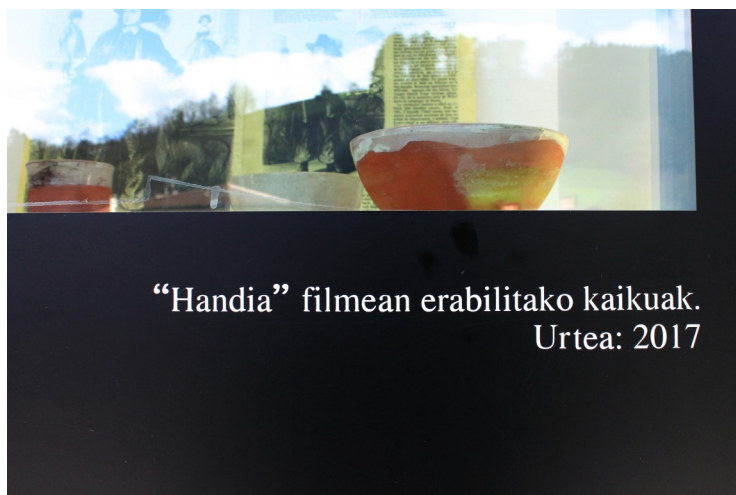
TXIRRITA BERTSOLARIA

6. Emakume afroamerikarrik boteretsuenen omen da.

HANDIA

7. Kobazuloan bizi omen da.

“Handia” filmean erabilitako kaikuak.
Urtea: 2017

3. Irakurri testua

Irakurri ‘Fikzioak erakarritako turistak’ testua eta aukeratu erantzun zuzena:

Fikzioak erakarritako turistak

Handia filmak (Jon Garaño eta Aitor Arregi, 2017) euskarazko zinemagintzaren historian bere lekua egin du: euskaraz filmatutako pelikularik ikusiena da eta, gainera, hainbat sari jaso ditu: hamar Goya, Feroz Sarietako bi edo Donostia Zinemaldiak emandako beste bi, besteak beste.

Marka guztiak hautsi ditu Miguel Joaquín Eleizegi Arteagaren historiak. Altzon (Gipuzkoa) jaio zen XIX. mendean, eta Handia ezizenez ezaguna egin zen. 2,27 metroko garaiera zeukan (2,42 neurtzera heldu zela esaten dute beste batzuek) eta 203 kilo pisatzen omen zituen. Hori guztia garai hartan ezezaguna zen gaixotasun baten ondorioz: akromegalia. Orduan ikusmin handia sortu zuen, eta filmak berriro ere lau haizetara zabaldu du Miguel Joaquín kondaira. Berari buruz gehiago jakin nahian, turista asko bertaratu dira Handiaren jaioterrira.

Altzon, leku guztietako bisitariak izan dituzte.

Alto Tolosa, Lizartza edo Alegiatik gertu dagoen 400 biztanle inguruko herria da (358 lagun bizi ziren zehazki 2016. urtean). Filmaren ondorioz, udalak bisita-gidatuak, interpretazio-zentro txiki bat eta dokumental labur bat abiarazi zituen, bazekitelako pelikulak bisitariak erakarriko zizkiela. Horri buruz gehiago jakiteko, eta Handia efektua zenbaterainokoa izan den jakiteko asmoz, Altzoko udalera gerturatu gara. Han, Lurdes Muruarekin, Ongizatea, Berdintasuna eta Kultura arduradunarekin, egoteko aukera izan dugu.

Bisitariarentzat eskaintza

Handia filma estreinatu aurretik ere jada ezaguna zen, izan ere, Loreak pelikulari esker, jendea estreinaldiaren zain zegoen. Hori dela eta, bisitariak izango zituztela aurreikusi zuten Altzoko udalean: “Miguel Joaquín etxea, apaizek bera neurtzen zuten eliza edo arrastorik egon zitekeen edozein leku ikusi nahiko zutela bagenekien. Hori dela eta, hainbat ekimen jarri genituen martxan: Gipuzkoako Foru Aldundiko dirulaguntza bati esker, turistentzako harrera-bulegoa ireki genuen; herriko ostatua; bisitariak erakusteko dokumental labur bat; haren abarkak, jateko ontziak edo eskultura bat biltzen dituen erakusleihoa eta hainbat panelen bidez azaldutako ibilbidea”.

Eleizegiri buruz gehiago jakin nahi duenak, Altzoko udalean hitzordua eskatu behar du eta taldeak eskaera-mailaren arabera izaten dira: “Hasieran asko egiten genituen, orain, gutxiago. Bisitak herriko gazteek gidatzen dituzte eta ordubeteko ibilbide zirkularra izaten da, gutxi gorabehera”.

Leku guztietako bisitariak izan dituzte, eta gertuko probintzietatik etorri direnez gain, badira urrunetik bertaratu direnak ere. “Valentziarrak eta katalanak etorri dira, baita japoniarrak ere. Azken horiei bisita ingelesez egin behar izan genien”, kontatu digu.

Leku gehiagotan ere bai

Ocho apellidos vascos (Emilio Martínez-Lázaro, 2014) filmak ere turista ugari erakarri zituen Getaria, Zumaia edo Leitzara. Azken horretan zeuden Amaia protagonistaren etxea, herriko taberna edo plaza. Fikzioan Argoitia izena zuen herrira, Leitzara, autobusak heldu ziren eta hor ere bisita-gidatuak antolatu zituzten, jakiteko gogoz zetozen turista-uholdeei erantzuna emateko.

Apaizek eliza-atarian neurtzen zuten Handiaren garaiera, baita besoak zabalduta neurtzen zuena ere.

Aurreko orritik dator

Pelikulek soilik ez, nazioarteko telesailak ere eragina izan dute Euskal Herriko turismoan. Game of Thrones famatuak Zumaiaiko flyschetako harri ikusgarriak eta Gaztelugatxeko eskailerak hautatu zituzten zazpigarren denboraldirako. 2017. urtean estreinatu zen eta ordutik Bermeoko (Bizkaia) itsasertzean dagoen Gaztelugatxe ermitara telesailaren mundu guztiko jarraitzaileak heltzen hasi ziren. Urte hartako uztailean, adibidez, 75.000 izan ziren 241 eskailerak igo zituzten bisitariak; egunean 2.419 lagun, hain zuzen ere.

Film eta telesailaz gain, liburuek ere jarri dituzte gure inguruko parajeak turisten jopuntuan. Horren adibide da, esate baterako, Baztango trilogia, Dolores Redondo donostiarraren Zaindari ikusezina (2013), Hezurren ondarea (2013) eta Ekaitzari eskaintza (2014) liburuek osatzen dutena. Amaia Salazar inspektorea dute protagonista eleberriek, eta Elizondo, Elbete, Lekaroz, Arizkun... ezagutuko ditugu bere bitartez. Ez hori bakarrik, liburuak pelikula bihurtu dituzte (oraindik lehenengoa soilik estreinatu badute ere zinema-aretoetan) eta horien errodojeak ere bertan egin dituzte. Bide batetik edo bestetik, Baztanen ere bisitariak biderkatu egin dira eta bisita-gidatuak antolatzen dituzte liburuetan aipatzen diren lekuak bisitatzeko.

1. Zergatik egin du historia *Handia* filmak?

- ☐ Goya sari asko irabazi dituelako.
- ☐ Euskaraz filmatutako pelikularik ikusiena delako.
- ☐ Aurreko bi erantzunak zuzenak dira.

2. Zer esan nahi du “filmak berriro ere lau haizetara zabaldu du” esaldiak?

- ☐ Berriro ere filmari esker, kondaira ezagun bilakatu dela.
- ☐ Berriro ere filmak kondaira lau lekutara zabaldu duela.
- ☐ Berriro ere filmean lan handia egin behar izan dutela kondaira ezagutzera emateko.

3. Zergatik zegoen jendea filma estreinatzeko zain?

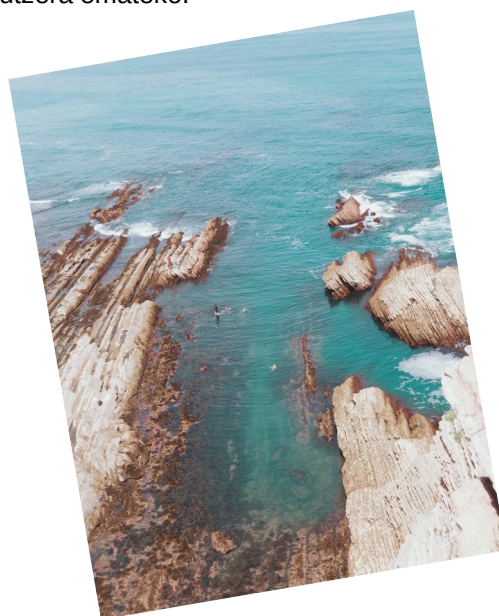
- ☐ Bazekitelako film ona izango zela.
- ☐ Handia jendearentzat jada ezaguna zelako.
- ☐ Zuzendarien aurreko filma arrakastatsua izan zelako.

4. Zer kontatu du Muruak bisita-gidatuei buruz?

- ☐ Orain lehen baino gehiago egiten dituztela.
- ☐ Eskaeraren arabera bisitak antolatzen dituztela.
- ☐ Gida profesionalak kontratatzen dituztela eskaeraren arabera.

5. Trilogia bati esker, zein leku egin dira ezagun?

- ☐ Elizondo eta Lekaroz, beste batzuen artean.
- ☐ Gaztelugatxe eta Baztan, besteak beste.
- ☐ Flyschetako harri ikusgarriak, esaterako.

4. Egitekoa: Turismo mota berriak

Film, liburu eta telesailen arrakastak eraginda, turismo-mota berri bat sortu da. Eta gure inguruan sumatzen da.

Gurera etorri diren bisitariei gida bat prestatuko diezue. Hiru taldetan banatuta aukeratu:

A TALDEA

Telesaila: Game of thrones

- Barrika
- Zumaia
- Gaztelugatxe
- Bardeak

B TALDEA

Filma: 8 apellidos vascos

- Leitza
- Zumaia

C TALDEA

Liburuak: Baztango trilogia

Baztan:

- Elizondo
- Elbete
- Lekaroz
- Arizkun

Ondoren, bilatu informazioa Interneten eta egin bisitarientzat informazio-triptiko bat. Horretarako jarraitu eskema honi:

- Filma edo telesaila: Zer gertatzen da toki horretan ?
- Tokiaren ezaugarriak.
- Inguruan ikusi beharrekoa.
- Bertara iristeko garraioa.

ERANTZUNAK

2. Bideoa ulertu

1. Shakespeare
2. Arzak
3. Madonna
4. Txirrita bertsolaria
5. Handia
6. Oprah Winfrey
7. Anbotoko Mari

3. Irakurri testua

1. Zergatik egin du historia *Handia* filmak?

Aurreko bi erantzunak zuzenak dira.

2. Zer esan nahi du “filmak berriro ere lau haizetara zabaldu du” esaldiak?

Berriro ere filmari esker, kondaira ezagun bilakatu dela.

3. Zergatik zegoen jendea filma estreinatzeko zain?

Zuzendarien aurreko filma arrakastatsua izan zelako.

4. Zer kontatu du Muruak bisita-gidatuei buruz?

Eskaeraren arabera bisitak antolatzen dituztela.

5. Trilogia bati esker, zein leku egin dira ezagun?

Elizondo eta Lekaroz, beste batzuen artean.

TRANSKRIPZIOA

Filma: Nire hezurak entzuten dizkiat, nola hazten ari diren entzuten diat... Indar guztiekin ahalegintzen nauk gelditzen, baina ez diat lortzen...

Miguel Joaquin Eleizegi Arteaga, Altzoko Handie (Handia), zen hemengo gizaseme bat, familia handi batekoa, bederatzi senide zirela uste dut, oker ez baldin banago, eta, bueno ba, bere garaian, izango zen pertsona bat arrunta behintzat ez zena. Hau jaio zen 1818an eta hil zen 1861. urtean, nahiko gazte. Mutil honek, hau zen mutil bat osasunez eta normala, baina 17-18 urterekin hasi zen hazten, eta hasi zen oso... neurri ikaragarri batean, ezta? Hori ez zen hazi berez hazten hasi zelako, eta neurri normal batera iritsi zelako; baizik eta jasan zuelako gaixotasun bat. Gaixotasun hori zen akromegalia.

Garai hartan ez zen izango hemengo sendagileentzako (sendagileentzat) eta behintzat, oso ezaguna, eta hori zela medio, ba nolabait erabili egiten zuten eta hau eraman zuten zirkuetan eta hasi zen erakusten, bere burua erakusten hasi ziren ez? Baina horrek sona handia hartu zuen eta orduan munduan zehar erabili zuten.

Kondairaren bat entzungo zenuen...

Ba kontatzen zuten, nola joaten ziren sorora, ba garai hartan ez dakit artoa edo zer egingo zuten edo bueno, garia ere bai ereitera edo dena delakoetara, eta ba bere amak prestatzen zuela lapiko bat janariarekin eta etortzen zela eta dena jaten zuela eta abar... Guk pentsatzen dugu hori dena ez zela egia, baina gauza horiek kontatzen zituzten. Baita ere, nola soldaduskara joan zenean, zeren han hazi izango zen gehienbat, etortzen zenean, Altzo azpiko erretoreak neurtu egiten zuela eta abar. Gainera, han daude markak, Altzo azpiko elizaren atarian daude markak nola joan zen gizon hau hazten eta zenbateko garaiera zuen zutik eta baita ere neurtzen zuen eskuak zabalduta; Alegiara joaten zenean, ba jartzen zuela, bueno, garai hartan sagardotegi asko ziren eta, sagardoa hartzen zuela, eta udaletxeko balkoian uzten zuela basoa (edalontzia); baita ere kontatzen zuten egur garraioan ibiltzen zirela eta garraio horretan bera Tolosara joaten zenean, edo egurra eramatera eta abar, ba azaltzen zela bera gurdia gainetik, egia da ikusgarria izango zela eta segur aski atentzio asko deituko zuen (atentzioa emango zuen)...